

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра географії України та регіоналістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан географічного факультету

_____ **Мирослав ЗАЯЧУК**

“29” серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ГЕОГРАФІЯ НАСЕЛЕННЯ І РОЗСЕЛЕННЯ

обов'язкова

Освітньо-професійна програма Географія

Спеціальність 106 Географія

Галузь знань 10 Природничі науки

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет географічний

Мова навчання українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «*Географія населення і розселення*» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Географія» спеціальності 106 Географія, галузі знань 10 Природничі науки, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 12 від 21 грудня 2020 року).

Розробник:

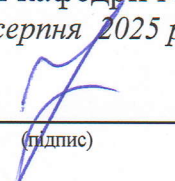
Костащук Іван Іванович – завідувач кафедри географії України та регіоналістики, доктор географічних наук, професор.

Викладач, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

Костащук Іван Іванович – завідувач кафедри географії України та регіоналістики, доктор географічних наук, професор.

Погоджено з гарантом ОП Дарія ХОЛЯВЧУК
(підпис)

Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики
Протокол № 12/1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри Іван КОСТАЩУК
(підпис)

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Голова навчально-методичної ради Наталя АНДРУСЯК
(підпис)

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сформувані у студентів систематизовані знання і розуміння: 1) перебігу демографічних процесів, а саме природного та міграційного рухів населення та їх територіальних особливостей у світі й Україні; 2) формування та значення ролі у демографічній ситуації світу та окремих регіонів статево-вікового, шлюбного, сімейного, расового та етнічного, мовного (лінгвістичного), релігійного та інших груп соціального складу населення; 3) територіального поділу праці, відтворення трудового потенціалу населення.

Дисципліна знайомить студентів із історичним та сучасним станом і тенденціями розвитку географії населення, як науки, галузі і виробництва, у світлі існуючих теоретико-методологічних концепцій, розкриває перспективи розвитку та вказує на прикладні сторони застосування отриманих знань. Викладання географії населення слідує із уяви про неї, як про пізнавальну науку, що має за мету відображення і дослідження явищ природи і суспільства – їх розміщення, властивостей, взаємозв'язків, властивостей і змін у часі.

Завдання навчальної дисципліни

- розкрити студентам зміст курсу “Географія населення і розселення” як окремої суспільно-географічної науки;
- ознайомити студентів з географією населення світу і України, та основними її демографічними показниками, з методикою досліджень населення і його характеристик, трудовим потенціалом населення;
- навчити студентів розуміти та розрізнити основні демогеографічні показники, а також давати їх оцінку;
- розвинути у студентів уміння давати оцінку розміщенню та розселенню населення, його статево-вікового, шлюбного, сімейного, расового та етнічного, мовного (лінгвістичного), релігійного складу, природного та механічного руху, відтворенню трудового потенціалу, соціального захисту населення;
- показати значення географії населення як у наукових дослідженнях, так і в життєдіяльності населення в Україні і в світі.

ПРЕРЕКВІЗИТИ: вступ до спеціальності, обробка результатів регіональних досліджень, основи територіального планування, основи регіоналістики.

КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ МАЄ ОВОЛОДІТИ СТУДЕНТ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

У результаті вивчення дисципліни ви будете розвивати такі **загальні компетентності:**

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

А також спеціальні (фахові) компетентності:

ФК2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик,

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ГЕОГРАФІЯ НАСЕЛЕННЯ, ЯК НАУКА. ВІДТВОРЕННЯ НАСЕЛЕННЯ. ПРАЦЕРЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ											
Тема 1. Вступ до курсу «Географія населення і розселення». Історія розвитку науки в світі та Україні	4	2	-	-	-	2						
Тема 2. Поняття про демогеографічний процес. Динаміка чисельності населення світу та України	8	2	2	-	-	4						
Тема 3. Природний рух населення	10	4	2	-	-	4						
Тема 4. Міграційний рух населення: теорія та світові міграційні потоки.	8	2	2	-	-	4						
Тема 5. Міграційні процеси в Україні: історія та сучасність. Вимушені міграції. Біженці. Переселенці. Українська діаспора.	8	2	2	-	-	4						
Тема 6. Статеві-вікова структура населення.	8	2	2	-	-	4						

Концепція демографічного переходу. Типи відтворення населення													
Тема 7. Працересурсний потенціал, його формування та географія	8	2	2	-	-	4							
Тема 8. Підсумкове заняття	6	2	-	-	-	4							
Разом за ЗМ1	60	18	12	-	-	30							
Теми лекційних занять	ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 РОЗМІЩЕННЯ ТА РОЗСЕЛЕННЯ НАСЕЛЕННЯ В СВІТІ ТА УКРАЇНІ. СІМЕЙНИЙ, ЕТНІЧНИЙ, ЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА РЕЛІГІЙНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ. ЯКІСТЬ, УМОВИ ТА СПОСІБ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ												
Тема 1. Розміщення та розселення населення. Міське розселення	8	2	2	-	-	6							
Тема 2. Урбанізація та її роль у економічному розвитку країн світу та регіонів України	8	2	2	-	-	4							
Тема 3. Сільське розселення населення. Система розселення та її роль у формуванні регіонів	8	2	2	-	-	4							
Тема 4. Шлюбний та сімейний склад населення світу та регіонів України	8	2	2	-	-	4							
Тема 5. Расовий,	7	2	1	-	-	4							

етнічний та лінгвістичний склад населення світу та України												
Тема 6. Релігійний склад населення світу та України. Теорія цивілізацій	5	2	1	-	-	2						
Тема 7. Якість, умови та спосіб життя населення в різних регіонах	5	2	1	-	-	2						
Тема 8. Глобальні проблеми пов'язанні із народонаселенням та шляхи їх вирішення	5	2	1	-	-	2						
Тема 9. Підсумкове заняття	4	2	-	-	-	2						
Разом за ЗМ 2	60	18	12	-	-	30						
Усього годин	120	36	24	-	-	60						

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ПЕРЕЛІКОМ ПИТАНЬ

№	Назва теми з основними питаннями
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ГЕОГРАФІЯ НАСЕЛЕННЯ, ЯК НАУКА. ВІДТВОРЕННЯ НАСЕЛЕННЯ. ПРАЦЕРЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	
1	Вступ до курсу «Географія населення і розселення». Історія розвитку науки в світі та Україні. Вступна організаційна частина лекції. Географія населення як наука. Об'єкт та предмет дослідження. Методи обліку населення. Історія розвитку географії населення в світі та Україні.
2	Поняття про демогеографічний процес. Динаміка чисельності населення світу та України. Поняття «чисельність населення». Динаміка та сучасний стан чисельності населення світу. Динаміка та сучасний стан чисельності населення України.
3	Природний рух населення. Народжуваність населення. Смертність населення. Середня тривалість життя. Природний приріст населення. Типи відтворення населення. Концепція демографічного переходу. Регіональна демографічна політика.
4	Міграційний рух населення: теорія та світові міграційні потоки. Міграційний рух населення: загальний огляд. Теорії міграції. Форми міграції. Світові міграційні потоки. Причини міграційних процесів. Міграційна політика та її вплив. Наслідки міграції.
5	Міграційні процеси в Україні: історія та сучасність. Вимушені міграції. Біженці. Переселенці. Українська діаспора. Міграційні процеси в Україні: загальний огляд. Історія міграційних процесів в Україні. Сучасні міграційні процеси в Україні. Вимушена міграція. Українська діаспора. Міграційна політика України
6	Статеві-вікова структура населення. Концепція демографічного переходу. Типи відтворення населення. Статевий склад населення світу та України. Віковий склад населення світу та України. Статеві-вікова структура населення. Статеві-вікова піраміда.
7	Працересурсний потенціал, його формування та географія. Працересурсний потенціал: визначення та складові. Формування працересурсного потенціалу. Географія працересурсного потенціалу. Регіональні особливості розподілу працересурсів. Динаміка працересурсного потенціалу. Завдання та проблеми управління працересурсним потенціалом.
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 РОЗМІЩЕННЯ ТА РОЗСЕЛЕННЯ НАСЕЛЕННЯ В СВІТІ ТА УКРАЇНІ. СІМЕЙНИЙ, ЕТНІЧНИЙ, ЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА РЕЛІГІЙНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ. ЯКІСТЬ, УМОВИ ТА СПОСІБ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ	
1	Розміщення та розселення населення. Міське розселення. Розміщення та розселення населення. Типи розселення. Міське розселення. Фактори, що впливають на міське розселення. Прогнозування та планування міського розселення. Роль міського розселення в розвитку регіонів.

2	Урбанізація та її роль у економічному розвитку країн світу та регіонів України. Урбанізація: визначення та сутність. Етапи урбанізації. Урбанізація і економічний розвиток країн світу. Урбанізація та її вплив на економіку регіонів України. Перспективи розвитку урбанізації в Україні.
3	Сільське розселення населення. Система розселення та її роль у формуванні регіонів. Сільське розселення населення. Система розселення. Роль системи розселення в формуванні регіонів. Типи сільських територій в Україні. Перспективи розвитку сільських територій.
4	Шлюбний та сімейний склад населення світу та регіонів України. Основні поняття. Шлюбний склад населення світу. Сімейний склад населення світу. Фактори, що впливають на сімейний склад. Шлюбний та сімейний склад населення України. Шляхи покращення демографічної ситуації в Україні.
5	Расовий, етнічний та лінгвістичний склад населення світу та України. Расовий склад населення світу. Етнічний склад населення світу. Лінгвістичний склад населення світу та України.
6	Релігійний склад населення світу та України. Теорія цивілізацій. Основні поняття та чинники поширення релігій. Світові релігії та їх географія. Національні (етнічні) релігії та їх географія. Релігійна карта України.
7	Якість, умови та спосіб життя населення в різних регіонах. Основні показники якості життя. Умови та якість життя в різних регіонах світу. Якість життя в Україні.
8	Глобальні проблеми пов'язанні із народонаселенням та шляхи їх вирішення. Основні глобальні проблеми, пов'язані з народонаселенням. Роль України у вирішенні глобальних демографічних проблем.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ПЕРЕЛІКОМ ПИТАНЬ

№	Назва теми з завданнями
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ГЕОГРАФІЯ НАСЕЛЕННЯ, ЯК НАУКА. ВІДТВОРЕННЯ НАСЕЛЕННЯ. ПРАЦЕРЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	
1	Вступ до курсу «Географія населення і розселення». Історія розвитку науки в світі та Україні.
2	Поняття про демогеографічний процес. Динаміка чисельності населення світу та України. Завдання 1. Використовуючи дані таблиці складіть графіки «Динаміка населення світу» та «Динаміка населення окремих регіонів світу» від XIX ст. до сьогодення. Завдання 2. Складіть картосхему «Динаміка чисельності населення регіонів України», використовуючи дані таблиці. Способом картодіаграми нанесіть темпи зростання населення за період 1990-2022 роки. Завдання 3. Проаналізуйте дані таблиці і складіть графік «Динаміка чисельності населення України» від 1913 року і до 2022 року. Методичні рекомендації. Завдання 4. Самостійно знайдіть статистичні дані, що відображають зміну чисельності населення вашого регіону (в сучасних межах) впродовж XX-XXI століть. Побудуйте відповідний графік. Завдання 5. Обчисліть темпи зростання населення України впродовж XX-XXI століть. Заповніть таблицю

3	<p>Природний рух населення.</p> <p>Завдання 1. Використовуючи дані таблиці додатку А складіть серію картосхем, що відобразатимуть природний рух населення країн світу.</p> <p>Завдання 2. Використовуючи дані таблиці додатку Б складіть картосхему «Природний приріст населення регіонів України». Спосіб картограми (засіб кольорової насиченості) нанесіть темпи зростання природного приросту населення за період 1990-2022 років.</p> <p>Завдання 3. Проаналізуйте дані таблиці складіть графік «Динаміка природного приросту населення України» від 1913 року і до 2022 року.</p> <p>Завдання 4. Користуючись даними таблиці складіть картосхему «Динаміка природного приросту населення Чернівецької області».</p> <p>Завдання 5. Складіть схему «Демографічний перехід населення». Для кожної фази запишіть математичним способом показники демогеографічної ситуації. Опишіть коротко основні постулати концепції демографічного переходу.</p>
4	<p>Міграційний рух населення: теорія та світові міграційні потоки.</p> <p>Завдання 1. Використовуючи дані таблиці складіть серію картосхем способом картодіаграми, що відобразатимуть міграційний рух населення країн світу.</p> <p>Завдання 2. Використовуючи дані таблиці складіть картосхему «Міграційний рух населення регіонів України». Спосіб картограми (засіб кольорової насиченості) нанесіть темпи зростання сальдо міграції населення за період 1990-2022 років.</p> <p>Завдання 3. Проаналізуйте наукові джерела із проблеми міграцій населення та структурно опишіть класифікацію міграцій за різними ознаками.</p> <p>Завдання 4. Заповніть таблицю «Хвилі еміграції (міграції) в Україні». Користуючись даними таблиці складіть картосхему «Українська діаспора у світі».</p> <p>Завдання 5. Проаналізуйте дані таблиці і складіть графік «Динаміка сальдо міграції населення України» від 1950 року і до 2022 року.</p>
5	<p>Міграційні процеси в Україні: історія та сучасність. Вимушені міграції. Біженці. Переселенці. Українська діаспора.</p> <p>Завдання в попередній практичній роботі.</p>
6	<p>Статеві-вікова структура населення. Концепція демографічного переходу. Типи відтворення населення.</p> <p>Завдання 1. Використовуючи дані таблиці складіть серію картосхем, що відобразатимуть статевий склад населення країн світу.</p> <p>Завдання 2. Використовуючи дані таблиці складіть картосхему «Вікова структура населення країн світу».</p> <p>Завдання 3. Використовуючи дані складіть картосхему «Статевий склад населення регіонів України».</p> <p>Завдання 4. Використовуючи дані таблиці складіть картосхему «Віковий склад населення регіонів України».</p> <p>Завдання 5. Використовуючи дані таблиці складіть статеві-вікову піраміду населення України (станом на 1 січня 2022 року). Виявіть чинники, що вплинули на появу на піраміді так званих «демографічних хвиль». Пронумеруйте ці хвилі та напишіть причини виникнення кожної з них.</p>
7	<p>Працересурсний потенціал, його формування та географія.</p> <p>Завдання 1. Користуючись статистичними даними складіть картограму «Рівень безробіття країн світу».</p> <p>Завдання 2. Користуючись статистичними даними складіть картограму «Рівень безробіття регіонів України».</p> <p>Завдання 3. Користуючись статистичними даними, що подані у таблиці побудуйте картосхему «Динаміка рівня безробіття в регіонах України».</p> <p>Завдання 4. Використовуючи дані таблиці складіть картосхему «Зайнятість населення в економічних районах України».</p> <p>Завдання 5. Використовуючи літературні джерела складіть схему «Класифікація трудових ресурсів (за методикою МОП)».</p>
<p>ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2</p> <p>РОЗМІЩЕННЯ ТА РОЗСЕЛЕННЯ НАСЕЛЕННЯ В СВІТІ ТА УКРАЇНІ. СІМЕЙНИЙ, ЕТНІЧНИЙ, ЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА РЕЛІГІЙНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ. ЯКІСТЬ, УМОВИ ТА СПОСІБ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ</p>	
1	<p>Розміщення та розселення населення. Міське розселення.</p> <p>Завдання 1. Скласти таблицю „Країни з найвищою та найнижчою щільністю населення у 2020 р.” (по 2 країни для кожного субрегіону Європи, Азії та Америки).</p> <p>Завдання 2. Описати характер розміщення населення окремих регіонів та країн. Вказати головні фактори, які визначають нерівномірність розселення.</p> <p>Завдання 3. Скласти картосхему «Рівень урбанізації країн світу». На контурну карту Світу, способом</p>

	<p>картограми, нанести 20 країн з найвищим рівнем урбанізації та 20 країн з найнижчим рівнем урбанізації. Охарактеризувати особливості розміщення міського населення регіонів.</p> <p>Завдання 4. На контурну карту нанести найбільші агломерації світу з населенням понад 6 млн осіб, а також сформовані мегалополіси і ті, які формуються.</p>
2	<p>Урбанізація та її роль у економічному розвитку країн світу та регіонів України.</p> <p>Завдання 1. Аналіз рівня урбанізації в різних країнах світу.</p> <p>Завдання 2. Оцінка урбанізації в Україні.</p> <p>Завдання 3. Визначення впливу урбанізації на економічний розвиток.</p> <p>Завдання 4. Порівняльний аналіз урбанізації в Україні та інших країнах світу.</p>
3	<p>Сільське розселення населення. Система розселення та її роль у формуванні регіонів.</p> <p>Завдання 1. Аналіз сільського розселення у вибраному регіоні.</p> <p>Завдання 2. Карта розселення населення регіону світу та України.</p>
4	<p>Шлюбний та сімейний склад населення світу та регіонів України.</p> <p>Завдання 1. Опрацюйте статистичні дані щодо шлюбності та розлучуваності у різних країнах (Європа, США, Азія, Африка).</p> <p>Завдання 2. Досліджуйте статистику одружень і розлучень в Україні за останні 10 років.</p> <p>Завдання 3. Порівняйте типи сімей у розвинених країнах, країнах, що розвиваються, та Україні. Визначте, який тип сім'ї переважає в Україні та чому.</p> <p>Завдання 4. Проаналізуйте основні проблеми шлюбності та сімейного складу в Україні (низька народжуваність, висока розлучуваність, міграція).</p>
5	<p>Расовий, етнічний та лінгвістичний склад населення світу та України.</p> <p>Завдання 1. На контурну карту нанести райони проживання найбільших народів світу (Гудзеляк І.І. Географія населення: Навч. посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – С. 163).</p> <p>Завдання 2. Складіть таблицю „Етнічний склад населення областей України” за матеріалами перепису 2001 р. Визначте моноетнічні області, а також ті, де етнічний склад більш мозаїчний.</p>
6	<p>Релігійний склад населення світу та України. Теорія цивілізацій.</p> <p>Завдання 1. На контурну карту нанести регіони поширення світових і національних релігій. Для побудови картосхеми застосуйте спосіб якісного фону.</p> <p>Завдання 2. Назвіть релігії, які поширені на території України. Опишіть георелігійну ситуацію в Україні (Косташук І.І. Релігійний простір України: суспільногеографічне дослідження: монографія. Чернівці: ЧНУ, 2018.)</p>
7	<p>Якість, умови та спосіб життя населення в різних регіонах.</p> <p>Завдання 1. Дайте визначення понять: рівень життя, якість життя, спосіб життя, індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП). Перелічіть основні показники, що характеризують рівень життя населення та ІРЛП.</p> <p>Завдання 2. На контурну карту світу, способом картограми (кількісний фон), нанесіть ТОП-100 країн світу за показником ІРЛП. Визначте місце України та її сусідів за даним показником.</p> <p>Завдання 3. Використовуючи дані складіть картосхему «Індекс регіонального людського розвитку України (2024)». Кількісним фоном нанесіть показники індексу регіонального людського розвитку областей України. Охарактеризуйте динаміку ІРЛП в Україні за 2000-2024 роки.</p>
8	<p>Глобальні проблеми пов'язані із народонаселенням та шляхи їх вирішення.</p> <p>Завдання 1. Опрацюйте демографічні дані про населення світу та України за останні 10 років.</p> <p>Завдання 2. Оберіть одну з глобальних проблем народонаселення (перенаселення, старіння, міграцію або продовольчу проблему).</p>

ТЕМАТИКА ІНДЗ

№	Назва реферату	Прізвище
1.	Розвиток географії населення в Україні.	
1.	Шлюбність і розлучуваність в Україні: основні тенденції та перспективи.	
2.	Вікова структура населення та його відтворення.	
3.	Питання демографічної політики в сучасних політичних подіях.	
4.	Нелегальні міграція з України: причини та наслідки.	
5.	Народонаселенська політика – поняття, суть, методи та ефективність.	
6.	Демографічні наслідки еміграції.	
7.	Демографічні прогнози для України.	
8.	Депопуляція в Україні: суть, причини, наслідки.	
9.	Діяльність ООН в сфері населення.	
10.	Прогнозування народжуваності	
11.	Прогнозування смертності.	
12.	Регіональні особливості демографічної політики в Україні.	
13.	Старіння населення і проблеми соціально-економічного характеру.	
14.	Переписи населення, їх суть та історія впровадження.	
15.	Методи дослідження процесів народжуваності, смертності та природного руху населення.	
16.	Історичні типи відтворення населення в Україні.	
17.	Статеві-віковий склад населення в країнах з різним рівнем соціально-економічного розвитку.	
18.	Взаємозв'язок географії населення із іншими науками.	
19.	Географія світових релігійних організацій.	
20.	Оцінка демографічного навантаження _____ області (району)	
21.	Аналіз міграційних потоків _____ області (району)	
22.	Оцінка природних чинників на характер розселення _____ області (району)	
23.	Оцінка системи розселення _____ області (району)	
24.	Аналіз національного складу населення _____ області (району)	
25.	Характеристика шлюбності та розлучень _____ області (району)	
26.	Аналіз депресивності сільських населених пунктів області _____ (району)	

ЗМІСТ ЗАВДАНЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ЇЇ ВИКОНАННЯ

1. Сутність і зміст загальної теорії народонаселення.
2. Передумови формування системи знань про народонаселення.
3. Завдання окремих наук, що вивчають народонаселення.
4. Структура знань про народонаселення.
5. Значення загальної теорії народонаселення для розвитку демографії.
6. Місце демографії в системі знань про народонаселення.
7. Предмет демографії. Погляди на предмет демографії.
8. Передумови перетворення демографії у систему демографічних наук.
9. Структура системи демографічних наук.
10. Чим обумовлюється необхідність регулювання демографічних процесів?
11. Демографічне постаріння — об'єктивний, історично зумовлений процес.
12. Сутність демографічної політики, її цілі та засоби.
13. Поняття “демографічна ситуація”. Основні показники, що характеризують демографічну ситуацію.
14. Сутність міграційного руху населення; показники, що його характеризують.
15. Таблиці смертності та середньої тривалості життя.
16. Класифікації міграцій.
17. Вплив міграцій на демографічну ситуацію.
18. Вплив міграцій на ринок праці.
19. Міграції в Україні.
20. Предмет та завдання математичної демографії.
21. Предмет та завдання теоретичної демографії.
22. Предмет та завдання історичної демографії.
23. Предмет та завдання регіональної демографії.
24. Предмет та завдання описової демографії.
25. Поняття “якість” та “розвиток населення”.
26. Поняття “демографічна подія”, “демографічний процес”, “демографічне явище”.
27. Сутність видів руху населення.
28. Показники, що характеризують природний рух населення.
29. Зміст поняття “демографічна ситуація”. Характерні ознаки сучасної демографічної ситуації в Україні.
30. Для яких видів підприємницької діяльності важливими є демографічні дані?
31. Як співвідносяться поняття “соціальна політика”, “політика населення”, “демографічна політика”?
32. Основні напрямки практичного використання демографічної інформації.
33. Основні методичні підходи до демографічного аналізу.
34. Поперечний і поздовжній аналіз.
35. Методи, що використовуються в демографічному аналізі.
36. Соціологічні методи в демографії.
37. Статевовікова піраміда населення як засіб вивчення його складу.
38. Абсолютні та відносні показники чисельності населення.
39. Поняття демографічних структур населення. Навести приклади.
40. Загальне поняття демографічних таблиць.

41. Сутність сім'ї як об'єкта демографії.
42. Демографічні коефіцієнти.
43. Сім'я та її життєвий цикл.
44. Процеси, що впливають на демографічний розвиток сім'ї.
45. Сімейний склад (сімейна структура) населення.
46. Які основні сучасні тенденції зміни чисельності та складу сімей?
47. Поняття "сім'я" і "домашнє господарство".
48. Концепція демографічного переходу.
49. Демографічні революції, їх зміст.
50. Навести основні класифікації демографічних прогнозів.
51. Перші прогнозні розрахунки населення України.
52. Які методи використовуються в демографічному прогнозуванні?
53. Що таке прогнозний сценарій? Його призначення.
54. Практичне значення демографічних прогнозів.
55. Джерела інформації про населення. Класифікації демографічної інформації.
56. Прогнози населення світу та окремих країн, що розробляються ООН.
57. Які вимоги до демографічної інформації?
58. Сутність категорій постійного та наявного населення, їх визначення.
59. Основні етапи становлення та розвитку переписів населення.
60. Поточний облік демографічних подій.
61. Всеукраїнський перепис населення 2012 року.
62. Сутність, мета та значення демографічного аналізу.
63. Поняття "економічно активне" та "економічно неактивне" населення.
64. Чи існує зв'язок між якістю населення, якістю життя та рівнем розвитку економіки?
65. У чому полягає відмінність між демографією та наукою про населення?
66. Відносні показники динаміки чисельності населення: види, визначення, методи розрахунку.
67. Сутність понять "гіпотетична когорта" та "реальна когорта".
68. Які процеси в населенні вивчаються на мікро- та макрорівнях?
69. Предмет і завдання економічної демографії.
70. Предмет і завдання етнічної демографії.
71. Назвіть найвідоміших вітчизняних і зарубіжних демографів.
72. Сутність демографічної політики, її цілі та засоби.
73. У чому полягають особливості демографічної політики в різних країнах?
74. У чому полягає сутність методу "пересування віків"?
75. Перепис населення, його основні принципи.
76. Чим зумовлена необхідність урахування демографічних факторів на сучасному етапі?
77. Основні методологічні положення вивчення взаємозв'язків демографічних і соціально-економічних процесів.
78. Реєстр населення.
79. Потенційна демографія — напрямок демографічного аналізу.
80. Динаміка народжуваності в Україні.
81. Динаміка смертності в Україні.

82. Динаміка шлюбності в Україні.
83. Міграційні потоки та міграційні когорти.
84. Зміст основних етапів демографічного аналізу.
85. Використання демографічних знань у маркетингу.
86. Демографічні аспекти сегментації ринку.
87. Чим пояснюється актуальність і практичне значення демографічної інформації?
88. Основні погляди на відтворення населення. Яке значення вони мають для розвитку демографії?
89. Як можна оцінити перспективи використання демографічних даних підприємцями в Україні?
90. Загальнометодологічні науки в системі знань про народонаселення: філософія та політична економія.
91. Охарактеризуйте переписний лист та його розділи.
92. Охарактеризувати динаміку чисельності та складу населення країн Західної Європи.
93. Діяльність ООН в області прогнозування світового населення.
94. Динаміка смертності й очікуваної тривалості життя в Україні.
95. Метричні книги як одне із важливих джерел вивчення процесу відтворення населення.
96. Проблема визначення біологічно нормального віку людини.
97. Вплив міграції на соціальну структуру населення (на прикладі України або однієї з провідних країн світу).
98. Статистична характеристика української діаспори в світі.
99. Стратегії демографічного розвитку України.
100. Статистичний аналіз чисельності та складу населення.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час викладання освітньої компоненти використовуються такі методи навчання:

- ✓ словесні методи: бесіда, пояснення, робота з електронними ресурсами;
- ✓ наочні методи: демонстрація відео, презентації, періодичні видання, книги; вебінари);
- ✓ інтерактивні методи навчання.

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Види та форми контролю. Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота, практична робота) відповідь студента. Формою підсумкового контролю є екзамен (іспит).

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Засоби оцінювання. Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є: контрольні модульні роботи з використанням стандартизованих тестів та

вправ на логічне мислення; проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.); розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни. Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30; 2 модуль – 30 балів.

Студент, який набрав протягом нормативного терміну вивчення дисципліни 60 балів та виконав навантаження за всіма кредитами, має можливість не складати іспит і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку або складати іспит з метою підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною. Якщо студент набрав менше 30 балів, він не допускається до складання іспиту.

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається екзамен, виводиться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (екзамену) – до 40 балів. Якщо студент за власною ініціативою чи бажанням, крім обов'язкових видів контролю (60 балів), виконує додаткові види роботи – ІНДЗ (фіксовані виступи, реферати, статті, участь в олімпіадах, наукових конференціях тощо), може отримати додатково 20 балів, які також підсумовуються до підсумкової оцінки.

Розподіл балів, які отримують студенти за кожен елемент

Поточне оцінювання (аудиторна (лекційний матеріал і практичні роботи) та самостійна робота)														Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів	
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2							40	100	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7			T8
2	6	7	3	4	4	4	5	5	5	2	5	3	3			2

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання

	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання
--	----------	--

Для здійснення контролю знань студентів викладач заповнює журнал, де вказуються оцінки за кожний навчальний елемент. Журнал зберігається у викладача. За модулями заповнюються відомості рубіжного контролю, які подаються і зберігаються на кафедрі.

САМОКОНРОЛЬ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Перелік запитань для проведення підсумкового модульного контролю із курсу «Географія населення і розселення»

1. Охарактеризуйте особливості розвитку географії населення в Україні. Визначте роль українських вчених у формуванні даного наукового напрямку.
2. Розкрийте теоретичні засади географії населення: основні поняття і закономірності народонаселення.
3. Опишіть сучасні методи вивчення народонаселення
4. Розкрийте суть поглядів вчених різних соціологічних течій на предмет і методи географії населення (німецька "антропогеографія", французька "географія людини").
5. Розкрийте особливості досліджень населення на території України у XIX - XX ст.
6. Дайте оцінку досліджень географії населення і народознавства у царській Росії та Україні у працях Е. М. Арсенєва, Д. І. Яворницького, П. П. Чубинського, М. С. Грушевського.
7. Облік населення і його переписи на землях України.
8. Розкрийте суть поняття густоти населення. Способи розрахунку густоти населення. Охарактеризуйте відміни у густоті населення (сільська місцевість, міські агломерації, різні географічні зони і локальні території).
9. Розкрийте поняття природного приросту та природного скорочення населення.
10. Міграції населення України і Росії у XIX і XX ст., їх напрями та причини
11. Дайте характеристику внутрішніх міграцій населення України
12. Людські раси, їх класифікація та походження.
13. Дайте оцінку перебігу процесів народжуваності і смертності у країнах з різним типом розвитку.
14. Охарактеризуйте типи відтворення населення в економічно розвинутих країнах та країнах, що розвиваються.
15. Дайте характеристику людських рас та географічних особливостей їх розповсюдження.
16. Дайте оцінку регіональних відмін в показниках природного руху населення світу та України.
17. Дайте оцінку географії внутрідержавних міграційних переміщень населення в Україні.
18. Охарактеризуйте особливості розміщення населення України.
19. Охарактеризуйте історичні типи відтворення населення
20. Охарактеризуйте мови народів світу.
21. Дайте характеристику демографічних революцій та розкрийте їх зміст.
22. Розкрийте поняття сімейного стану та дайте характеристику основних типів сімейних організацій та сімей.

23. Розкрийте суть понять світові та національні релігії. Дайте оцінку їх регіональному поширенню (по частинах світу).
24. Дайте оцінку статево-вікових пірамід населення України та інших країн світу (усе населення, міське, сільське).
25. Проаналізуйте роль російських вчених М.М.Баранського, Я.М. Кабо, О.С.Ковальова та інших у становленні й розвитку географії населення в Україні.
26. Розкрийте чинники, що впливають на процеси відтворення, зокрема на територіальну організацію відтворення і розселення.
27. Дайте характеристику релігійному складу населення України та його регіональних відмін.
28. Розкрийте суть демографічного прогнозу. Класифікація демографічних прогнозів.
29. Розкрийте сучасне розуміння терміну "етнос". Етнос (етнічна спільність, народ) і загальні риси сучасних етнічних процесів у світі.
30. Розкрийте поняття "робоча сила" та дайте оцінку проблем зайнятості населення і соціального захисту незайнятих у світі та в Україні.
31. Розкрийте суть поняття режиму відтворення населення.
32. Розкрийте місце сільського розселення у світі, в країнах різного типу та в Україні. Сільські населені пункти, їх типи, людність.
33. Розкрийте зміни у розподілі населення світу у ХХ ст. під впливом неоднакового природного і механічного руху населення (зростання частки у населенні Землі та окремих регіонів).
34. Розкрийте суть поняття трудових ресурсів як головного економічного потенціалу країни (села, міста). проведіть регіональний огляд трудових ресурсів Землі.
35. Розкрийте зони і райони найбільшої концентрації населення в Європі, Азії, Америці, Африці, Австралії.
36. Розкрийте суть класифікації міст за чисельністю населення (людністю), функціями, генезисом та іншими ознаками. Комплексна класифікація міст.
37. Дайте характеристику типів вікової структури (прогресивної і регресивної) та їх географії.
38. Розкрийте суть поняття про етногенез. Основні передумови етнічних процесів у сучасному світі. Регіональні особливості проявів етнічних процесів.
39. Розкрийте суть поняття урбанізації. Урбанізація у світі, її причини та наслідки; прогноз на майбутнє. Особливості перебігу урбанізаційних процесів в Україні.
40. Дайте оцінку освітньої структури населення.
41. Територіальні системи міських поселень. Міські агломерації в Україні, їх критерії та показники розвитку.
42. етнічні спільності, плем'я, народність, нація
43. Розкрийте суть поняття людські раси, та опишіть їх класифікацію та походження.
44. Розкрийте сутність поняття міграційний приріст населення (сальдо міграції) та охарактеризуйте показники інтенсивності міграційної рухливості населення (на прикладі України).
45. Дайте оцінку статевої та вікової структури населення та обґрунтуйте її залежність від типу відтворення.
46. Розкрийте особливості внутріукраїнських механічних переміщень населення.
47. Розкрийте суть поняття демографічний вибух та дайте причини та наслідки.
48. Розкрийте особливості динаміки і чинники формування чисельності населення в

Україні у ХХ ст.

49. Дайте оцінку професійної структури населення та її залежності від загального і географічного поділу праці.

50. Дайте характеристику сільського розселення світу і України.

51. Охарактеризуйте системи сільського розселення (на прикладі обласних систем України) та їх взаємозв'язки з міським розселенням.

52. Дайте оцінку ролі і проблем великих міст світу. Тенденції у зростанні людності міст у ХХ ст.

53. міста, їх виникнення і розвиток.

54. Розкрийте особливості розвитку та напрямів досліджень сучасної географія населення в Україні.

55. Охарактеризуйте розселення населення як процес його розподілу і перерозподілу по території, його результат (сітка поселень).

56. Дайте оцінку основних демографічних процесів.

57. Розкрийте суть поняття природного руху населення та опишіть чинники, що визначають його рівень.

58. Розкрийте головні напрями і причини міжнародних міграцій населення світу за історичні часи.

59. Охарактеризуйте мови народів світу.

60. Охарактеризуйте трудові ресурси України, та їх регіональні відміни

61. Дайте оцінку використання трудових ресурсів в економічно розвинутих країнах і в країнах, що розвиваються.

62. Розкрийте особливості механічного руху населення та його роль у формуванні населення.

63. Розкрийте суть понять нація і національність. опишіть географічну класифікацію народів

64. Демографічна політика: суть і ефективність, приклади (Китай, Франція, США, Україна).

65. Розкрийте суть поняття „народи світу” та охарактеризуйте їх етнолінгвістичну класифікацію.

66. Обґрунтуйте положення концепції демографічного переходу.

67. Розкрийте проблеми управління міграціями та шляхи їх вирішення.

68. Міграції, їх причини, роль у розвитку суспільства. Основні види міграцій.

69. Охарактеризуйте типи населених пунктів та розкрийте критерії їх виділення.

70. Дайте оцінку шлюбної і статевій поведінки населення різних регіонів Світу.

71. Шлюби та сімейний склад населення України.

72. Дайте характеристику професійного складу населення України.

73. Дайте характеристику вікової і статевій структури народів світу, та у групах країн.

74. Регіональний огляд шлюбів. Характеристика сімейного стану. Типи сімейних організацій та сімей.

75. Розкрийте суть поняття режиму відтворення населення

ПОЛІТИКА ЩОДО ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗДОБУТИХ ШЛЯХОМ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ.

Неформальна освіта за темами курсу. Форми неформальної освіти: очна (тренінги, майстер класи, семінари, майстерні тощо), дистанційна (дистанційні курси, семінари, конференції, вебінари).

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №10 від 28 жовтня 2019 року)» (<https://drive.google.com/file/d/1o0CFtXHLrgqST43aFun6blUvZO7ZOz1/view>)

допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів при наявності сертифіката (свідоцтва, тощо) отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем охоплених змістовим наповнення курсу.

Таким чином, за умови проходження навчальних тренінгів, в рамках неформальної освіти, на платформі: Prometheus, EdEra, та інших фахових платформах виконання всіх завдань та отримання сертифікату, студент може отримати додатково 5 балів до підсумкової оцінки по освітній компоненті «Географія населення і розселення». Оцінювання 0,5 бала за 1 год. навчання за курсом, що відповідає тематиці навчальної дисципліни.

Зустріч зі стейхолдерами та менторами. Впродовж вивчення курсу під час проведення лекційних та практичних занять а також в позааудиторний час відбуватимуться зустрічі зі стейкхолдерами та менторами. Цінним є можливість проведення тренінгів та вивчення практичного досвіду викладачі в закладах вищої освіти України.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова (основна)

1. Гудзеляк І.І. Географія населення: Навчальний посібник / Гудзеляк І.І./ – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 116 с.
2. Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демогеографічні аспекти / Джаман В.О. – Чернівці: Рута, 2003. – 392 с.
3. Джаман В.О. Демогеографія. Навчальний посібник / Джаман В.О., Круль В.П., Чернюх Г.Я. – Чернівці: Рута, 2002. – 160 с.
4. Яворська В.В. Геодемографічні процеси і геодемографічні райони Українського Причорномор'я: Методологія і методичні проблеми: Монографія / Яворська В.В. – Одеса: Астропринт, 2007. – 208 с.
5. Дронова О.Л. Геоурбаністика: навч. посібник для вищих навчальних закладів. – К.: ВПЦ „Київський ун-т”, 2014.

Допоміжна

1. Безуглий В. Регіональна економічна і соціальна географія світу: Навч. посіб. / В. Безуглий С. Козинець/ Вид. 2 – ге доп., перероб. – К.:ВЦ “Академія”, 2007. – 610 с.

2. Гудзеляк І.І. Бібліографічний покажчик наукових видань з географії населення і розселення Західного регіону України / І.І. Гудзеляк, Г. М. Анісімова. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2000. – 296 с.
3. Джаман В.О., Круль В.П., Чернюх Г.Я. Демогеографія. Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2002.
4. Дністрянський М. С. Етногеографія України: Навчальний посібник / Дністрянський М. С. – Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 232 с.
5. Заставецька О.В. Географія населення України. Навчальний посібник / О.В. Заставецька, Б.І Заставецький, Д.В. Ткач. – Тернопіль, 2003. – 149 с.
6. Заставний Ф.Д. Населення України / Заставний Ф.Д. – Львів: Край, Просвіта, 1993. – 224 с.
7. Заставний Ф.Д. Географія України: у 2-х книгах / Заставний Ф.Д. – Львів, Світ, 1994. – 472 с.
8. Крачило М.П. Географія населення: Навч. посібник / М.П. Крачило. К.: НМК ВО, 1992. – 180 с
9. Муромцева Ю.І. Демографія: Навчальний посібник / Муромцева Ю.І.. – К.: Кондор, 2006. – 300 с.
10. Новий довідник: Географія / за ред. Л.В. Пасенко. – К.: ТОВ “Казка”, 2008. – 992 с.
11. Павлов С. В., Мезенцев К. В., Любіцева О. О. Географія релігій. – К.: АртЕк, 1998.
12. Паньків Н. Населення Українських Карпат / Паньків Н. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 248 с.
13. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії / Микола Данилович Пістун. – К.: Вища школа. 1996. – 231 с.
14. Прибиткова І.М. Основи демографії / Прибиткова І.М. К.: АртЕк, 1997. – 256 с.
15. Соціально-економічна географія України: навч., посібник / за ред. проф. Шаблія О.І. / вид. друге, перепоб., і доп., - Львів: Світ, 2000. – 680 с.
16. Стеценко С. Г. Демографічна статистика: Підручник. К.: Вища школа 2005. – 415 с.
17. Сюткін С. І. Географія населення: Курс лекцій для студентів природничо-географічних факультетів інститутів та університетів. – Суми: СумДПУ ім. С. Макаренка, 2002.
18. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.
19. Шаблій О.І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії / Олег Іванович Шаблій. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. – 744 с.

Інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України імені М.В. Птухи <http://www.idss.org.ua>
3. Організація Об'єднаних Націй (ООН) <http://www.un.org/en/index.html>
4. Представництво ООН в Україні <http://www.un.org.ua/ua/>

5. Фонд народонаселення ООН <http://www.unfpa.org/>
6. Фонд народонаселення ООН в Україні <http://www.unfpa.org.ua/>
7. Програма ООН з населених пунктів <http://unhabitat.org/>
8. Дитячий фонд ООН <http://www.unicef.org/>
9. Програма ООН-жінки <http://www.unwomen.org/en>
10. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців <http://www.unhcr.org/>
11. Комісія по населенню і розвитку Економічної і соціальної Ради ООН <http://www.un.org/en/development/desa/population/commission/index.shtml>
12. Організація ООН з питань освіти, науки і культури <http://en.unesco.org/>
13. Міжнародна організація праці <http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>
14. Представництво МОП в Україні <http://www.un.kiev.ua/ilo>
15. Міжнародна організація з міграції <http://www.iom.int/>
16. Представництво МОМ в Україні <http://iom.org.ua/ua>
17. Всесвітня організація з охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>
18. Представництво ВООЗ в Україні <http://www.euro.who.int/en/countries/ukraine>
19. Статистична комісія ООН <http://unstats.un.org/unsd/default.htm>
20. Світовий банк <http://www.worldbank.org/>
21. Рада з народонаселення <http://www.popcouncil.org/>
22. Бюро інформації про населення <http://www.prb.org>
23. Європейська асоціація з вивчення населення <http://www.eaps.nl/>
24. Євростат <http://ec.europa.eu/eurostat>

Статистичні матеріали, звіти

1. Демографічний щорічник ООН <http://unstats.un.org/unsd/demographic/products/dyb/dyb2.htm>
2. Звіт про світову урбанізацію <https://esa.un.org/unpd/wup/>
3. Звіт про світовий розвиток <http://www.hdr.undp.org/en>
4. Світова книга фактів <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-worldfactbook/index.html>
5. Результати Першого Всеукраїнського перепису населення 2001 р. <http://www.ukrcensus.gov>
6. Банк даних про населення України http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp
7. Населення України. Демографічний щорічник <http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/>
8. Демоскоп <http://www.demoscope.ru/weekly>

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані виконувати положення принципів академічної доброчесності: виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб; не допускати списування під

час проведення контрольних заходів (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв); надавати для оцінювання лише результати власної роботи; не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів; не публікувати і не розповсюджувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Питання плагіату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО: Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view, Положення про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl_/view та Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepI-k98GPc9E8KznQ/view.